

ЧАСТИНА 2

НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

УДК 330.33(100):368.03(477)

М.К. Шапочка, О.О. Банна

Вплив світової фінансової кризи на розвиток страхового ринку України

У статті проаналізовано ринок страхування України з 2007–2010 рр. Охарактеризовано динаміку основних показників ринку страхових послуг з урахуванням впливу світової фінансової кризи.

Ключові слова: ринок страхування, світова фінансова криза, страхові премії, страхові виплати, перестраховання, страховий договір, страхові компанії.

Постановка проблеми

До другої половини 2008 р. страхування було однією із галузей, яка динамічно розвивалася. Страхові компанії мали високі прибутки. Але фінансова криза завдала їм великих втрат. На початку 2008 р. в Україні діяло 469 страхових компаній, що на 23 компанії більше ніж на кінець 2007 року. У тому числі на 7 компаній збільшилася кількість страхових компаній, що здійснюють страхування життя (СК «life») та на 16 – страхових компаній, що здійснюють страхування інших видів ніж страхування життя (СК «non-life»).

Страхові компанії активно діяли на ринку страхових послуг, про що свідчить той факт, що сумарні надходження 216 із них становили на кінець 2008 року 97,8% від загальних на ринку. Решта компаній отримували порівняно незначні надходження приблизно 2,2% суми від загальних премій на ринку [3].

Фінансова криза призвела до скорочення страхового ринку в Україні, зменшення чисельності страхових компаній, кількості укладених договорів, страхових премій, виплат, обсягу страхових резервів. Разом з тим, ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків, особливо зважаючи на зменшення капіталізації в таких фінансових секторах економіки, як кредитна кооперація.

Постановка завдання

Проаналізувати стан страхового ринку України з 2007 по 2010 рр. та визначити його проблеми з урахуванням впливу фінансової кризи. Охарактеризувати динаміку основних показників таких як, страхові премії та страхові виплати. Об'єктом дослідження є ринок страхування України, предметом – взаємозв'язок між ринком страхування України та світовою фінансовою кризою.

Шапочка Микола Костянтинович, кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки Сумського державного університету; *Банна Олена Олександрівна*, магістр з економіки підприємства, Сумський державний університет.

© М.К Шапочка, О.О. Банна, 2011

Результати дослідження

За даними Інтернет – журналу «Фориншурер» за 12 місяців 2009 р. результати діяльності більшості страхових компаній України характеризуються зменшенням основних показників у порівнянні з аналогічним періодом 2008 р.:

- на 2,1% зменшилась кількість укладених договорів, при цьому кількість договорів, укладених з фізичними особами, зросла на 2,7%
- загальна кількість договорів, за винятком договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, зменшилась на 15,4%;
- на 14,9% зменшився обсяг надходжень валових страхових премій, при чому обсяг чистих страхових премій зменшився на 20,8%;
- на 4,4% зменшилися валові страхові виплати, і на 6,2% обсяг чистих страхових виплат;
- на 2% знизився обсяг вихідного перестраховання, при чому обсяг премій, сплачених на внутрішньому ринку зменшився на 3%, а на зовнішньому збільшився на 6,4%;
- на 7% зменшився обсяг страхових резервів;
- на 0,1% зросли загальні активи, у тому числі активи, визначені законодавством для представлення коштів страхових резервів – на 0,9%;
- загальна кількість страхових компаній зменшилась на 4%, табл. 1 [3].

Таблиця 1 – Кількість страхових компаній на кінець року

Показник	2008 р.	2009 р.
Загальна кількість у тому числі:	469	450
СК «non-Life»	396	378
СК «Life»	73	72
Виключено з Держреєстру протягом періоду у тому числі:	22	34
СК «non-Life»	21	31
СК «Life»	1	3
Включено до Держреєстру протягом періоду у тому числі:	45	15
СК «non-Life»	37	13
СК «Life»	8	2

Загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків за 2009 рік, становила 20 442,1 млн грн, з них:

- 5 949,0 млн грн (29%) – премії, що надійшли від фізичних осіб;
- 8 646,5 млн грн (42%) – премії, що надійшли від юридичних осіб;
- решта 5 846,5 млн грн (29%) – премії, що надійшли від перестраховальників [3].

Обсяг надходжень валових та чистих страхових премій за 12 місяців 2009 року суттєво зменшився у порівнянні з аналогічним періодом 2008 р. (рис. 1).

Отже, як свідчить рис. 1 розмір валових страхових премій за 2009 рік зменшився порівняно з 2008 роком на 14,9%, а чисті страхові премії зменшилися на 20,8% [3].

Рівень страхових виплат за результатами 2009 року мав позитивну динаміку: рівень валових виплат склав 33% (у 2008 році – 29,4%), рівень чистих виплат – 50% (у 2008 р. – 41%) [3].

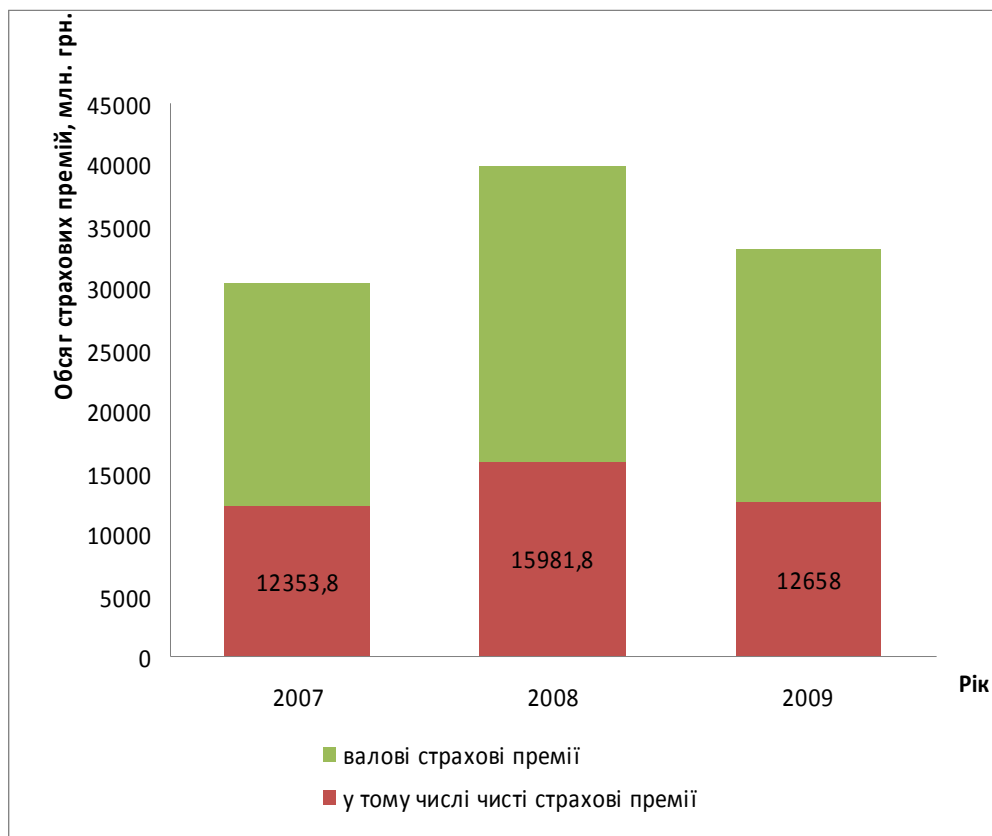

Рис. 1. Динаміка страхових премій у 2007–2009 рр., млн грн

Обсяги валових та чистих страхових виплат за 2009 р. дещо зменшилися в порівнянні з аналогічним періодом 2008 р. (рис. 2).

Обсяг валових страхових виплат за 2009 р. знизився на 4,4% порівняно з аналогічним періодом 2008 р., а обсяг чистих страхових виплат відповідно на 7,5% і становив 6 056,4 млн грн.

Загальна сума валових страхових платежів, отриманих страховиками при страхуванні життя за січень-грудень 2009 р. становила 827,3 млн грн, що на 24,5% менше, ніж за відповідний період 2008 р.

У 2009 році на 53,5%, у порівнянні 2008 р., зменшилась кількість застрахованих фізичних осіб. Станом на 31.12.2009 застраховано 3 130 316 фізичних осіб [3].

Обсяги надходжень валових страхових платежів та валових страхових виплат зі страхування життя за 2007-2009 рр. зображено на рис. 3.

Розмір валових страхових виплат із страхування життя за січень грудень 2009 р. становив 62,7 млн грн, що на 53,3% більше в порівнянні з відповідним періодом 2008 р. Отже, як видно з рис. 3 обсяг валових страхових премій страхових компаній України зменшився, а валові страхові виплати навпаки – збільшилися. Відбулося суттєве зниження доходів страховиків, що призвело до скорочення їх активів, зниження показників ліквідності і платоспроможності.

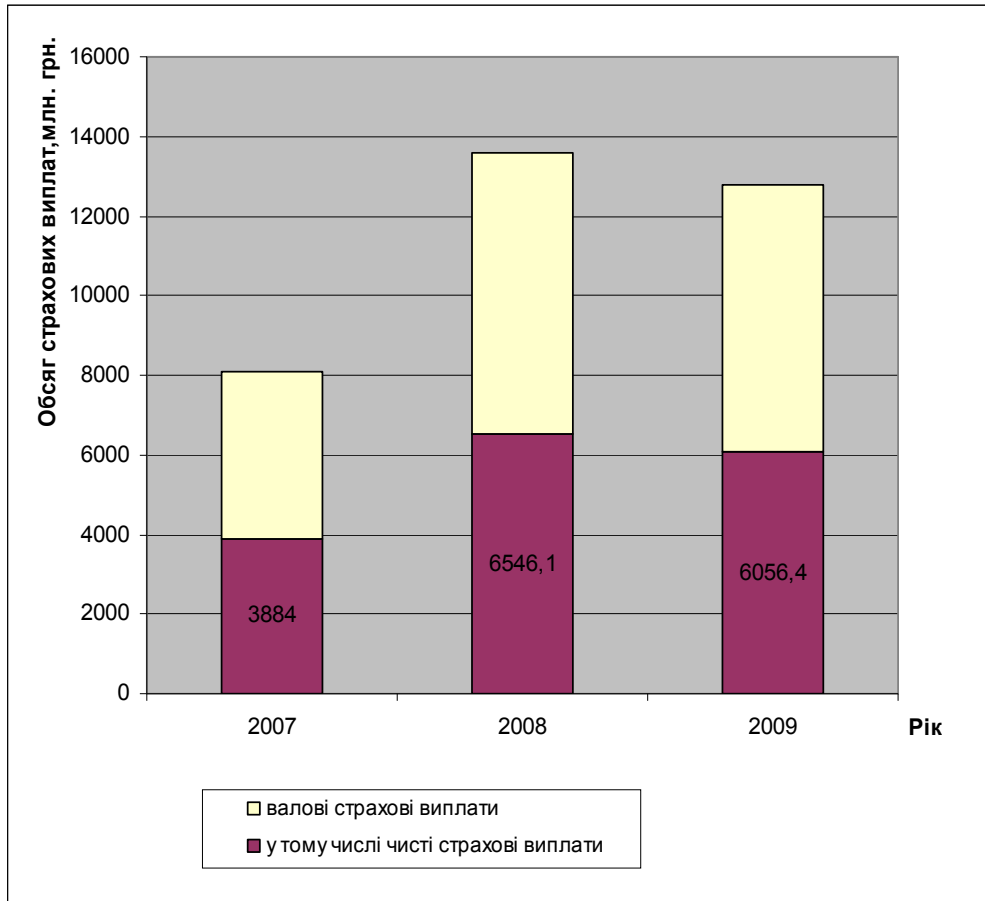

Рис. 2 Динаміка страхових виплати у 2007 – 2009 рр., млн грн

Результати страхової діяльності за 9 місяців 2010 р. свідчать про зменшення темпів падіння та стабілізацію її основних показників і в порівнянні з аналогічним періодом 2009 року намітилася позитивна тенденція:

- на 29,6% збільшилась кількість укладених договорів, при цьому кількість договорів, укладених з фізичними особами, зросла на 34,3%;
- кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті збільшилась на 3,2% і становила 433 836 996 одиниць;
- на 8,8% збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, а обсяг чистих страхових премій зменшився на 3,8%;
- на 20,3% зменшились валові страхові виплати/відшкодування, а обсяг чистих страхових виплат – на 14,8%;
- на 29,2% збільшився обсяг вихідного перестраховання, в тому числі обсяг премій, сплачених на внутрішньому ринку, збільшився на 34,9%, а на зовнішньому – зменшився на 3,3%;
- на 8,2% збільшився обсяг страхових резервів;

Рис. 3. Динаміка страхових премій та страхових виплат із страхування життя за 2007 – 2009 рр. млн грн

- на 5,2% зросли загальні активи, з них активи, визначені законодавством для представлення коштів страхових резервів – на 10,4%;
- загальна кількість страхових компаній становила 451, у тому числі СК «life» – 70 компаній, СК «non-life» – 381 компанія [2].

Наведенні показники страхової діяльності свідчать про поступове відновлення позицій страховиків на ринку страхових послуг.

Аналізуючи ринок страхування з 2007 по 2010 рр. можна зробити висновок, що у 2009 р. відбулося різке скорочення страхового ринку, як наслідок фінансової кризи. Цьому сприяли, перш за все, і негативні зміни в економіці України, такі як:

- від'ємне сальдо торгівельного балансу;
- валовий зовнішній борг;
- курс гривні до долара США за 2008 р. знизився на 52,5%.

Але уже у 2010 р. спостерігається збільшення кількості укладених договорів, страхових премій, виплат, обсягів страхових резервів, хоча показники страхової діяльності у 2010 р. не такі високі як у 2008 р.

Разом з тим, аналіз стану страхового ринку України після кризи свідчить про наявність наступних проблем:

- спостерігається скорочення попиту на страхові послуги, як наслідок погіршення фінансового стану та недовіри до страхових компаній;
- відсутня чітка державна політика стосовно розвитку страхового ринку;
- недосконала методологічна база формування страхових механізмів;
- неповернення депозитних коштів.

Для подолання як раніше існуючих проблем так і тих, що виникли на ринку страхових послуг в наслідок світової фінансової кризи необхідно впроваджувати

систему дієвих заходів, зокрема, особливу увагу приділити інвестиційному потенціалу страхового ринку та реалізувати заходи нормативно-правового, організаційно-методологічного і інформаційного характеру.

Ефективна реалізація таких заходів дасть змогу зміцнити фінансовий потенціал страхового ринку України і сприятиме активізації інвестиційної активності страхових компаній.

Висновки

Таким чином аналіз страхового ринку України з 2008 по 2010 рр. свідчить, про зниження темпів його росту у зв'язку з відсутністю дієвого механізму антикризового управління.

Найкращі роки розвитку страхового ринку закінчилися 2008р. Страхові компанії втратили свою міць і не були готові до кризи. Нинішні задачі страховиків полягають у відновленні своїх позицій, пошуку нових шляхів залучення клієнтів, диверсифікації бізнесу та оптимального інвестування вільних коштів.

1. *Проблеми* страхового ринку та пропозиції щодо його вдосконалення/ [Електронний ресурс]. Доступний з – <http://www.rusnauka.com>.
2. *Страховий* ринок України / [Електронний ресурс]. Доступний з – <http://www.uainsur.com>.
3. *Страховий* ринок України / [Електронний ресурс]. Доступний з – <http://www.forinsurer.com>.
4. Миськів Г. В. Вплив фінансової кризи на динаміку страхового ринку / Г. В. Миськів, Р. А. Крамченко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – С. 235–239.

Отримано 23.03.2011 р.

Н.К. Шапочка, Е.А. Банная

Влияние мирового финансового кризиса на развитие страхового рынка Украины

В статье проанализирован рынок страхования Украины с 2000–2010 гг. Охарактеризована динамика основных показателей рынка страховых услуг с учетом влияния мирового финансового кризиса.

Ключевые слова: рынок страхования, мировой финансовый кризис, страховые премии, страховые выплаты, перестрахование, страховой договор, страховые компании.

M.K. Shapochka, O.O. Banna

Impact of global financial crisis on the Ukrainian insurance market

The article deals with the analysis of the insurance market in Ukraine from 2007 to 2010 year. The dynamics of basic indicators of the insurance market in view of the global financial crisis had been characterized.

Keywords: insurance market, the global financial crisis, insurance premiums, insurance premiums, reinsurance, insurance contract, the insurance company.